

Штучний інтелект в освіті: результати опитування педагогів

Автор: Машлаковська Т.
Січень 2024

ВСТУПНЕ СЛОВО

Підвищення рівня фінансової грамотності українців – одне із ключових завдань Національного банку України.

Зацікавленість та використання інструментів штучного інтелекту (далі – ШІ) у всіх сферах життя, в тому числі в освіті, зростає. ШІ відкриває широкий спектр можливостей у різних галузях, але водночас створює певні ризики в початковому процесі.

У 2023 році під час Всеукраїнської інформаційної кампанії з протидії платіжному шахрайству #ШахрайГудбай¹ НБУ провів опитування серед педагогів у дистанційному форматі на тему використання ШІ в освіті.

2 543 респонденти

долучилися до опитування, з них:

81,5%

педагогів закладів шкільної освіти;

6,2%

педагогів закладів дошкільної освіти;

4,4%

педагогів закладів професійно-технічної освіти;

3,5%

педагогів закладів вищої освіти;

3,5%

педагогів закладів фахової передвищої освіти;

0,9%

інше (бібліотеки, позашкільні заклади).

Результати опитування можуть використовуватися державними органами, громадськими організаціями, навчальними закладами, комерційними організаціями, які розвивають освіту, розробляють навчальні матеріали та проводять освітні заходи.

МЕТА

Опитування проведено з метою дослідження використання та ставлення педагогів до ШІ під час освітнього процесу та включало питання про:

- досвід використання ШІ педагогами під час підготовки освітніх матеріалів та занять / уроків;
- способи використання ШІ під час підготовки освітніх матеріалів та занять / уроків;
- ставлення педагогів до використання ШІ під час навчального процесу.

¹ У межах інформаційної кампанії #ШахрайГудбай також було проведено конкурс "Платіжна безпека в коміксах" під час якого студенти використовували ШІ. Завданням учасників конкурсу було створити комікси на тему платіжної безпеки за допомогою інструментів на основі штучного інтелекту: чат-боту ChatGPT та генераторів зображень Midjourney або Bing Image Creator. За результатами конкурсу створено збірку коміксів про платіжне шахрайство.

УСВІДОМЛЕННЯ

Використання педагогами ШІ під час підготовки освітніх матеріалів та занять / уроків

Більшість освітян використовують ШІ для підготовки освітніх матеріалів та занять / уроків –

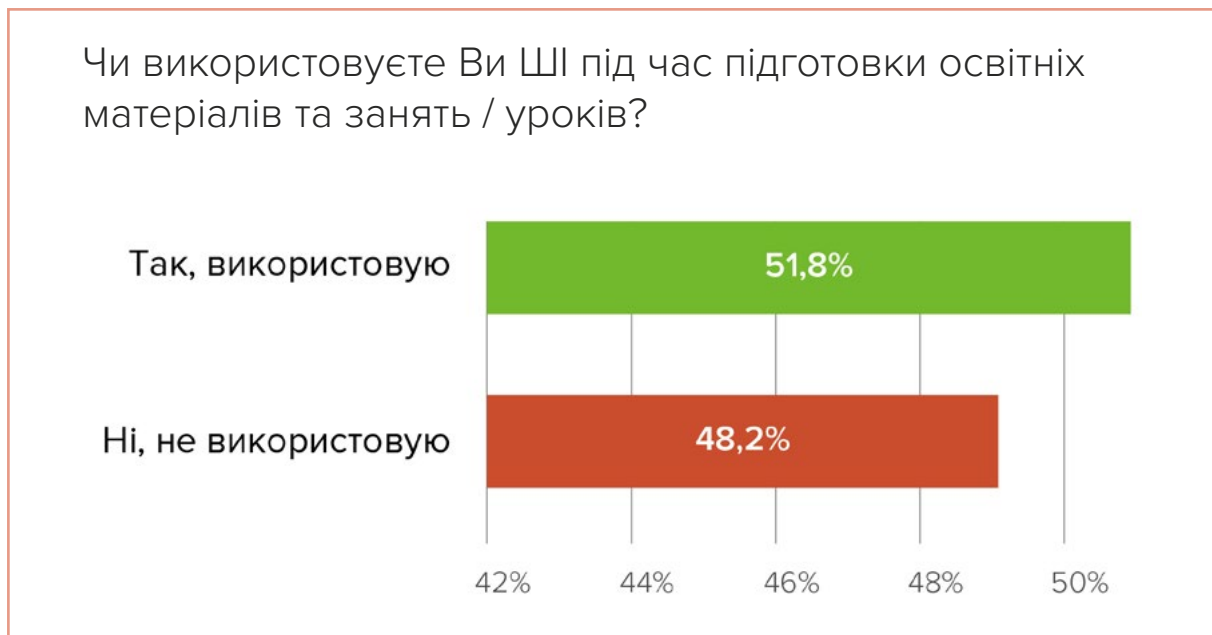
51,8%, з них:

26,2%

використовують ChatGPT (або інші інструменти на основі ШІ).

32,4%

використовують генератори зображень.

Як педагоги використовують ШІ для підготовки освітніх матеріалів та занять /уроків?

33,1%

освітян, які взяли участь в опитуванні, використовують ШІ, щоб дізнатися ідеї для цікавих завдань;

29,5%

формують добірку цікавих та корисних матеріалів;

24,1%

генерують текст для презентацій.

Також за обраною темою освітяни створюють:

- чеклисти – 9,9%;
- флешкартки – 9,3%;
- казки – 4,6%;
- комікси – 4,5%.

Крім того, педагоги використовують ШІ для створення текстів за обраною темою, ментальних карток, зображень, текстів для презентацій, сценаріїв, ребусів, відео. Також генерують завдання для тестів та домашніх завдань, озвучують тексти, створюють зображення для відеозанять.

Чи цікавими, на думку педагогів, учням і студентам є конкурси та освітні ініціативи, де потрібно використовувати ШІ?

57,8%

педагогів вважають, що учням та студентам цікаві конкурси та освітні ініціативи, де потрібно використовувати ШІ.

40,8%

педагогів відповіли, що їм складно відповісти на це питання.

Лише 1,4 %

вважають, що подібні освітні ініціативи учням та студентам не цікаві.

Інтерес освітян щодо можливостей використання ШІ

93,6%

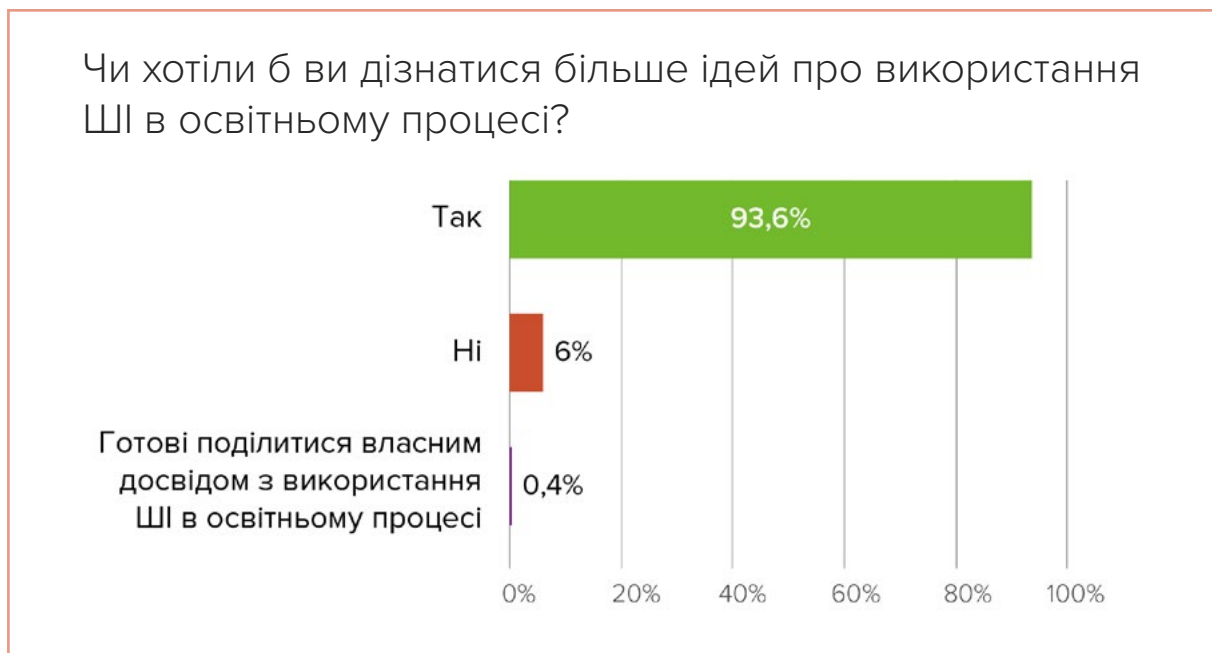
педагогів хотіли б дізнатися більше ідей про те, як використовувати ШІ в освітньому процесі.

6%

не цікавить ця тема.

Лише 0,4%

опитуваних педагогів готові поділитися власним досвідом з використання ШІ в освітньому процесі.

Ставлення педагогів до використання ШІ в освітньому процесі

75,8%

освітян позитивно ставляться до використання ШІ в освітньому процесі, з них:

42,9 %

вважають, що треба вміти опанувати сучасні технології, щоб іти в ногу з часом;

32,9%

вважають ШІ новими можливостями для різних сфер життя, в тому числі навчання.

21,5%

освітян ставляться обережно до використання ШІ в освітньому процесі.

Лише 2,7%

педагогів мають негативне ставлення до ШІ, не використовують для навчання та не планують цього робити, оскільки вважають, що це буде шкодити учням та студентам.

Досвід педагогів щодо використання ШІ в освітньому процесі

46,9%

педагогів оцінюють позитивно свій досвід використання ШІ в освітньому процесі. Більшість освітян відзначає ШІ як ефективного помічника в роботі педагога. Зокрема, педагоги зазначають такі переваги ШІ:

- зменшує час на підготовку матеріалів до уроків / занять;
- полегшує роботу з підготовкою дидактичних матеріалів;
- допомагає в підборі оригінальних завдань, зображень;
- дає змогу урізноманітнити освітній процес, робить його динамічнішим та цікавішим;
- допомагає створювати креативні завдання;
- дає змогу краще залучити учнів / студентів до навчання.

Також педагоги поряд з позитивною оцінкою ШІ відзначають, що потрібно перевіряти та критично ставитися до будь-якої інформації, наданої ШІ, оскільки згенеровані матеріали потребують ретельної перевірки та доопрацювання;

7,1%

освітян оцінюють свої навички використання ШІ в освітньому процесі як початківці, оскільки тільки починають використовувати ШІ в освіті та вивчають можливості його застосування. Також педагоги планують розвиватися в цьому напрямі, щоб активніше використовувати ШІ в освітньому процесі;

1,7%

освітян оцінюють свій досвід використання ШІ як негативний.

Зокрема, педагоги відзначають такі недоліки ШІ:

- потрібно уважно перечитувати інформацію;
- картинки не завжди відповідають запиту;
- недостовірна інформація;
- не завжди генерує вдалі ідеї.

Також педагоги вважають, що використання дітьми ШІ негативно позначиться на писемному мовленні та вмінні самостійно писати твори.

В яких випадках доречно / недоречно використовувати ШІ в освітньому процесі, на думку освітян?

Найдоречніше, на думку освітян (понад 25%), використовувати ШІ педагогами з метою підготовки до уроків / занять, а саме:

- для формування навчального контенту;
- для підготовки цікавих креативних завдань до заняття;
- для створення додаткового матеріалу для заняття: презентацій, флешкарток, коміксів тощо;
- для створення наочності: схем, діаграм тощо.

Також, на думку педагогів, ШІ доречно використовувати в освітньому процесі для:

- пошуку необхідної інформації для наступного аналізу та опрацювання;
- пошукової роботи в дослідженнях;

- генерації нових ідей;
- урізноманітнення навчального процесу та підвищення рівня мотивації здобувачів освіти;
- під час вивчення нового матеріалу для підвищення цікавості у здобувачів освіти;
- написання сценаріїв для заходів, створення казок та коміксів;
- проєктної роботи здобувачів освіти під керівництвом педагога;
- закріплення, повторення матеріалу та перевірки знань;
- опитування у вигляді тестів в кінці заняття чи пройденної теми.

Де використовувати ШІ, на думку педагогів, недоречно?

Понад **30%** освітян вважають, що головною проблемою використання ШІ здобувачами освіти є його застосування під час виконання домашніх, контрольних, самостійних завдань, тестів та інших практичних завдань, спрямованих на перевірку знань учнів / студентів.

Також значна частина педагогів вважає, що головними недоліками використання ШІ є його застосування:

- під час виконання завдань учнями / студентами, що потребують аналізу та формування власної думки здобувачами освіти;
- під час написання учнями / студентами творів, есе, рефератів, курсових, дипломних науково-дослідних робіт;

На думку педагогів, не варто залучати неповнолітніх до використання ШІ без нагляду дорослих.

ГОЛОВНІ ВИСНОВКИ

Опитування свідчить про значну зацікавленість з боку освітян щодо використання ШІ, адже більшість із них використовують ШІ в освітньому процесі – **51,8 % опитаних**.

75,8% респондентів – позитивно ставляться до використання ШІ в освітньому процесі та сприймають його як нові можливості для освіти.

ШІ є хорошим помічником для педагогів під час підготовки до занять, також він дає змогу урізноманітнити навчальний процес та зробити його більш цікавим для здобувачів освіти – так вважають **57,8% респондентів**.

Також педагоги відзначили, що учням і студентам цікавими є конкурси та освітні ініціативи, де потрібно використовувати ШІ – **57,8% опитаних**.

Проблемні питання

1. Освітяни потребують додаткових знань щодо можливостей використання ШІ в освітньому процесі – **93,6%**.
2. На думку педагогів, використання ШІ здобувачами освіти без нагляду дорослих може мати негативний вплив на освітній процес.
3. Зловживання, на думку освітян, учнями / студентами використання ШІ під час навчання, зокрема під час виконання завдань, що потребують аналізу та формування власної думки, а також під час виконання домашніх, контрольних, самостійних завдань, тестів та інших практичних завдань, спрямованих на перевірку знань учнів / студентів.
4. Використання ШІ також може мати негативний вплив на академічну доброчесність.